

Redactiunea

se affia in

Strat'a tragatorului

(Lóvész-utca), Nr. 5.

scrisorile nefrancate nu se primescu decât numai de la corresponsdintii regulari ai „Federatiunii.“ Scrisori nomime nu se publica. Articlii tradusi si nepublicati se voru arde si numai la cerere expressa se retorna.

FEDERATIUNEA

Diurnalul politicu, literariu, comercialu si economicu.

Appare Joi-a si Dominec'a.

Pretulu de Prenumeratiune:

Pre trei lune 3 fl. v. a.
Pre siesse lune 5 „ „ „
Pre annulu intregu 10 „ „ „

Pentru Romania:

Pre an. intregu 30 Fr. = 30 Lei n.
Pre 6 lune 16 „ „ „
Pre 3 — 8 „ „ „

Pentru Insertiuni:

10 cr. de linia, si 30 cr. taosa timbrala pentru fiesce-care publicatiune separatu. In loculu deschisu 20 cr. de linia. Unu esemplariu costa 10 cr.

B.-Pest'a 6/19 Martiu, 1874.

Cris'a ministeriale. D'in traganatur'a negociatiunilor de coalitiune se potea vedé, ca realisarea planului intemari greutati. Conditiiunile lui Tisza nu poteau se nu displaca lu lui Szlávy, cátu si partitei deakiane care se infiora de casatori'a cea meata, éra fractiunea Lonyaiana, a caa agilitate este recunoscuta, au pusu in miscare spre a discredetá, in susu in josu, coalitiunea. — Lonyai insu-nvrendu séu nepotendu comunicá persona parerile si temerile salle, lui drássy, i le impartesi cuprinse intr'o asore ce i-au adressatu si prin care conijura a nu lassá ca bas'a pactului 1867. se patia stirbare prin admittea conditiunei lui Tisza. Reamintesce Andrásy díllele celle frumose alle emviratului (Deak, Lonyai, Andrásy) si ostenelel puse pentru realisapactului dualisticu, apoi accentuá, d'insulu, ca un'a d'in frundiele tralului, are dreptulu de a-si redicá votu in mominte critice, cum sunt celle uali. — Lonyai sciea bine cui se se ressedie, sciea ca totulu depinde nu de la Andrásy, ca Szlávy este nu satelitulul acestui-a si ca atare nu se incumeta a face pre socotela sa, se capulu séu vre una transactiunea Tisza. Urmarele adeverira acest'a in faptulu, ca in absentia lui Andrásy se fece nemica. Andrásy sosí mai díu decátu se anunciase, de aci stagera si traganatur'a, éra indata ce sosí negociatiunile cu Tisza luara forma expressa, mai precisa. Asta-di nu se secretu ca incercarile de coalitiune remasera fara de effectu, ceea ce se urmedia, adeca negociatiunile, — se voru face, — cu fractiunea lui Szozy, nu mai este coalitiune, pentru acestu-a au primitu, precum se scia, de deakistiloru, cu atátu mai pucinu se poté numi coalitiune adesiunea lui

Sennyei, care de la inceputu stete pre bas'a pactului dualisticu. Urmase-voru mai de parte negociatiunile cu Sennyei pentru a-lu castigá; séu ca noulu ministeriu se va reconstituí d'in vechiele eleminte deakiane, nu scimu, totu ce potemu spune este a mai repeti, ca Sennyei cu anevoia va intrá in cabinetulu lui Szlávy. „P. L.“ crede ca la direct'a provocare a domnitoriului Sennyei nu va poté refusá, noi inse credemu, ca domnitoriulu, in locu d'a-lu silí moralmente a intrá intr'unu cabinetu ce trage de morte spre a-lu face se mora impreuna si uniculu omu de statu de la care se accepta inca ameliorarea situatiunii, va preferi a-lu insarciná pre d'iusulu cu compunerea noului ministeriu, indata ce va vedé, cumca cu peteciturele nu mai merge. Salvarea tierrei de ruina este mai pre susu decátu velleitatile dlui Andrásy, chiaru candu cu venirea lui Sennyei, ar trebui se accepte alternativ'a d'a se cobori d'in culmea petestatií, presupunendu ca nu s'ar poté intiellege cu Sennyei, séu ca presentia unuia ar eschide pre cellalaltu.

Cea mai grea parte a negociatiuniloru au constituitu incercarile de coalitiunile cu Col. Tisza, — dupa neisbuitirea acestoru-a, deslegarea finala are se urmedia acum cu repediune: au remane Szlávy cu omenii sei, au va cede loculu altui-a mai abile, mai energiosu si mai norocosu pote, intru a-si crea majoritatea necesaria si unu cabinetu omogenu, spre a poté guverná cu succesu si spre a conjurá immininta ruina. — Mai la valle dámu impartesfrile ce Col. Tisza, fece partitei salle: despre negociatiunile urmate intre d'insulu si Szlávy, curmate apoi cu sosirea lui Andrásy.

Dupa ruptur'a negociatiuniloru cu Col. Tisza, Col. Gbiczý notifica lui Szlávy prin scrisorea ce i-au adressatu asta-di, ca declina onorea d'a intrá in ministeriu.

Faim'a curre ca Szlávy dupa ce nu

isbutí neci cu Sennyei, cerú asta-di definitivu domnitoriului demissiunea sa, — apoi ca vechii conservatori ar sta se venia la putere: Mailatu, ca min. pres. — Sennyei, la finencie. Se vorbesce si de Bartalu, la interne; dar se fimu cu resserva, ca-ci pote se nu li fi sositu inca timpulu.

Conferinti'a clubului centralui stangei.

Eri (17. l.) la 4 ore dupa amedia-di, adunati fiindu 65 membri ai partitei, Col. Tisza fece reportulu a sup'ra consultáriloru avute cu Szlávy. Mai nainte de tote disse Tisza, se precisámu punctele cu pr. vire la afacerile commune, ca-ci numai dupa invoiea a sup'ra acestei cestiuni prealabile, poteamu intrá in discussiune a sup'ra celloru lalte probleme ce ar fi constituitu programm'a ministeriului de coalitiune, cum sunt: banc'a ung. regularea referentieloru intre statu si beserica, reformarea legii elector, si crearea legii de incompatibilitate. — Col. Tisza au formulatu declaratiunea ce ar fi presentatu-o in camera la intemplan candu dinsulu ar fi devenitu membru allu ministeriului de coalitiune. Szlávy voiá se modifice acesta declaratiune, deci substerne clubului atátu declaratiunea sa, cátu si modificatiunea incercata de Szlávy. — Medu'a declaratiunii lui Col. Tisza este:

„Pactulu d'in 1867 — care de altmíntreca l'a doritu tierr'a intrega (?) — s'ar fi potutu inchiaia cu mai bune conditiuni, credu si acum, ca in loculu stipulatiuniloru de atunci s'ar poté face altele mai folositorie pentru tronul, Ungari'a si tierrele representate in senatulu imp. de Vienn'a; sciu inse, ca spre modificarea loru secere invoiea a trei factori, si a nume: a corpuriloru legiutorie de ambe partile si aprobarea monarcului. — Sciu ca detorinti'a guvernului este a essecutá legile si ca fara invoientia monarcului neci unu membru allu guvernului nu are dreptulu d'a starni pentru schimbarea loru. Dar si-

tuatiunea tierrei este atátu de seriosa, incátu vindecarea reului dá actualminte destullu lucru legislatiunii, fara a se poté appucá de revisiunea pactului, intrandu eu in ministeriu asiu sci se-mi plinescu detorinti'a cu credintia si resolutiune, cunoscu inse detorinti'a mea si facia cu cestiunea affaceriloru comune si crediendu a fi sositu timpulu, n'asiu intardiá a me enuncia facia cu collegii mei si eventualminte facia cu monarculu asup'ra modulu de schimbare, — éra in casulu candu parerile melle nu s'ar primí, vreu se-mi assecuru libertatea actiunii prin essirea d'in guvernulu.“

Ministrulu presiedinte Szlávy fece, la declaratiunea lui C. Tisza, urmatoriele observatiuni:

1. Se se lasse a fara partea declaratiunii unde C. Tisza díce: ca si acum este convinsu cumca va fi cu potintia a da mai buna deslegare affaceriloru commune.

2. Ultimulu alineatu d'in declaratiunea lui C. Tisza assemene se se lasse a fara si in loculu lui se se substitue expressu: ca pre cátu timpulu dinsulu va fi ministru, schimbarea stipulatiuniloru relative la affacerile commune, nu le va sulevá, neci in consiliulu minist. neci inaintea monarcului, ci d'upa ajungerea scopului, pentru care s'au facutu coalitiunea, va crede ce ar fi sositu timpulu favorabile se se incerce schimbarea stipulatiuniloru relativu la affacerile com. atunci d'insulu va essí d'in ministeriu spre a-si recastigá estu-modu libertatea actiunii individuale.

Szlávy adause, ca primindu Tisza observatiunea a dou'a nu va insiste pentru prim'a, — firesce, ca-ci castrata astfelu declaratiunea lui Tisza, nu mai potea avé nici unu intiellesu cu toto ca bietulu omu si-dedesse, precum se vede, tota ostenele, d'a o formulá cátu se pote de vaga, dandu-i tote atributele oracelor pythice si dodonice, d'allu de „Aio te Aeacidas Romanos vincere posse.“

Presiedintele clubului G. Várady, —

FOISIOR'A.

Girolamo Savonarola.

(Lineaminte istorice si biografice.)

I.

Erá in annulu 1475. in 23 Aprile, in martirului Giorgiu, care in Ferrar'a se bá cu mare solemnitate, candu unu june rarenu in mediuloculu acestoru festivitati, i ellu si-le alesse ca terminu cu, intemnea ca se pota fugi neobservatu, parei secretu cas'a si cetatea natala, appucandu paasi grabiti drumulu spre Boloni'a si ne oprindu-se pana ce ajunse la port'a moitirei Dominicaniloru. Aci ellu batú ca se intrare si primire, ce indata i-se si acadá.

Acestu june erá Girolamo Savonarola, se mai tardiu aveá se ajunga atátu de numitu prin activitatea sa desvoltata in prentia pre terrenulu religionaru si morale, si pre terrenulu politicu si reformatoru, cu deosebire ajunse a fi renumitu prin ig'ia sa morte.

Savonarola, nascutu in 21. Septemvru 1422 si tragea originea d'intr'una familia mila din Ferrara, unde si asta-di mai estu inca individi, ce porta numele de Savonarola. Parintii sei, caroru-a ellu li erá in treile fiiu, nu-lu destinasse pentru moitire, oi din contra dupa dorintia loru,

aveá se se faca medicu. De tempuriu Girolamu dedesse semne de talinte bune si in cultivarea sa scientifica faceá progresse imbucurative. Inse totu asiá de tempuriu arreta seriositate lipsita de ori-ce aparintia mintinosa, de ori-ce esterioru vanu. Cu cei de etatea lui se amestecá forte varu, de ordinaru erá singuru retrassu, aduncitu in meditatiunile salle. Cáte lucruri nu contrariá inse pre acestu june in lumea de atunci, ce fara indoiele, ca trebuiá se imple spiritulu seu de moralitate puritana, cu indignatiune totu mai profunda asup'ra relatiuniloru publice si bisericesci de pre acellu tempu. Mai avemu inca pastrate câte-va cantionete d'in juneti'a sa, cari ne punu in positiune de a cunosce impressiunile si sentiementele salle:

„Canzon'a mea, ffi e bagare do sama,
Nu cum-va se te apropii prea tare de purpura,
Fugi de palatiuri si de salone
Si te adreseza numai la pucini cu consilio,
Pentru ca altcum vei deveui inamica lumei intregu.“

Pentru ca se pasiessa in lume si se se lasse in lupta cu d'ins'a, pentru acest'a junele barbatu nu se semtia inca destullu de tare. Deci, nu-i remaneá alta de facutu, decátu se-si pastreze cellu pucinu suffle-

tulu si pre sine insu-si nepetatu de viturile epocii salle. Acestu scopu credea a-lu poté ajunge mai siguru intre zidurile unei monastiri.

A trei-a dí dupa intrarea sa in monastire, Savonarola scrisse parintelui séu, facandu-i cunoscuta motivele passului intreprinsu „pentru ca se afflati, ca eu acestu passu nu l'am facutu fara matura reflesiune, precum unoru-a li place a díce.“ Arreta apoi in scrisorea sa marea ticalosia a lumii, injustiti'a crescanda a omenimeii, abusurile memorale, banditismulu si tiranni'a, a caroru martoru trebuiá se fia, ca acelle lucruri, ce i-au causatu cea mai mare dorere pre care au incercatu ellu vreedata, d'in care cauza au si rogatu in tote díllele pre Creatorulu, se-lu scotia d'in nomolulu acestu-a. Impregiurarea, ca se dussesse in secretu la monastire, si-are si ea motivele salle scusabile. „Aflati, ca dorerea si turmentele, cari le incercá anim'a mea, vedindu-me nevoitu se ve paresescu, au fostu atátu de violente, incátu daca vi-le-asiu fi descoperitu anim'a mea ar fi trebuitu se se rumpu de dorere si atunci-a ideele si planurile melle s'ar fi nemicitu.“

Despre urmatoriulu periodu allu vietiei salle, de la intrarea lui in monastirea Dominicaniloru si pana la stabilirea sa permanenta in Florenti'a la an. 1490, de unde se incepe apoi si activitatea lui politica si importantia sa istorica, avemu sciri cam ob-

scure. Dupa annulu séu de proba, pre care lu-petrecu in aust-ritatea prescrissa, s'au calugaritu consacrandu-se, cu corpu si cu sufletu, chiamarei salle. Superiorii sei l'insarcinara a prelege din filosofia. Mai tardiu apoi, candu nu mai erá prea teneru i-se incredintia si amvonulu si scaunulu de confessor. In relatiunile salle esterne afflamu mare varietate. Ellu este tramissu acusi aci, acusi acolo, ca lectoru séu ca predicatoru. In an. 1482 l'afflamu in cetatea sa natala, Ferrar'a. De aci apoi se dusse la Florenti'a in monastirea Dominicaniloru, St. Marcu, unde petrecu aproape patru anni. Prim'a lui petrecere in Florenti'a decurse in linisce si fara conturbare. Mai tardiu l'afflamu in Lombardi'a, cu deosebire in Bresci'a. La inceputulu annului 1490 primí de la superiorii sei ordinulu ca in timpulu paresimeloru viitorie se predice la Genev'a. Pre la mediuloculu lu Ianuariu si plecá pedestru la Genev'a. In Pavi'a i-se dede occasiune a scrie mamei salle, care nutriá dorinti'a ferbinte, ca Girolamu se se assiedie cu locuinti'a permanente la Ferrar'a, pentru ca se pota ajutá pre parinti si pro familia sa. Respunsulu lui fu, ca nu pote se li implinesca dorinti'a. „Lubita mama! voi nu trebus se ve intristati pentru ca sunt departe de voi si pentru ca me vedeti peregrinandu din cetate in cetate, fiindu ca acest'a eu o facu spre fericirea multoru sufletu, prin predice, admonitiuni, confessári,

dupa observatiunile lui Simonyi (Lud.) ca la casu de intrare in cabinetu partisanii, cei ce ar fi armatu lui Tisza trebuia se depuna mandatulu, — enuncia conclusulu, ca pourcea lui C. Tisza, ca de totu correcta, o approba.

Dupa „Hon“ D. Col. Tisza, cu ocaziunea audientiei (in 10. Mart.) la domnitoriulu, ar fi facutu espunerea situatiunii in modulu urm:

„Partia Deakiana, — d'in caus'a disolutiunii salle actuale, — nu pote constitui d'in sinulu seu unu guvernulu, care se aiba spriginirea unei majoritati tari. — Unu guvernulu tare numai asiá se pote constitui, daca va fi spriginuta de class'a proprietariiloru si specialminte de *elementulu magiaru*. Chiaru acesta classa inse, si chiaru acestu elementu au convictiunea ca isvorulu calamitatiloru tierrei este in gressit'a deslegare a cestiunii publice-politice. *Acesta classa si acestu elementu sunt adeveratii amici ai ordinii si prin urmare, vindecarea nemulțumirei salle o cerca numai pre calle constitutiunale. De lipsa este dara ca guvernulu, care vre se se radime pre acesti factori, se dechiare numai decatu la constituirea sa, ca si-va tinea de detorintia a veni la timpulu seu cu proiecte de legi pentru deslegarea mai nimerita a cestiuniloru de statu, ca-ce dara ar amena acest'a, ar cede terretulu in tota tierra si chiaru la acesta classa si elementu, agitatiuniloru estreme, ceea ce ar compromitte creditulu tierrei in strainetate, precandu convictiunea, ca terrenulu pentru ameliorarea institutiuniloru gressite, este rezervatu a se face pre calle constitutiunale, ar alina spiritele si ar da putere guvernulu.*“

Diarulu „Hon“ impartesi totodata, ca domnitoriulu d'in initiativ'a sa atinse cestiunea banței ung. care, disse, n'o considera de cestiune politica, ci de ceea ce este, nationala-economica, si Ungari'a, de va crede ca i este de lipsa, o va poté infintiá.

Toti deputatii d'in centrulu stangei, cari se afflase d'in intemplan presentu in clubu atunci, candu D. Col. Tisza, li comunicá conversatiunea sa cu domnitoriulu, assemene narra in acci-a-si termini espunerea lui Tisza, cu tote aceste dsa vru se affirme, ca impartesirile d'in „Hon“ nu ar fi fostu essacte si ca prin urmare nimene se nu se basedie pre elle, ferindu-se bine inse a spune ca ar fi vorbitu in altu intellisu. Omenii cugetatori pricepura numai decatu siovaiturele si reservele dlui Tisza. — Dsa se cam sfiá de publicitate, si aveá cuventu a se sfiá d'in mai multe cause, parte pentru divulgarea conditiunii, ce involveá

espunerea sa: d'a modificá pactulu de la 1867. ceea ce nu potea se placa in susu si potea se impedece intrarea sa in noulu cabinetu, parte pentru ca nu se potú conteni neci facia cu domnitoriulu, d'a nu-si arretá urra ce nutresce in contra stangei estreme, cercandu a face presiune a supr'a domnitoriulu prin allusiunea ca acesta partita ar poté se devina in majoritate, nepesandu-i de flagrant'a contradictiune ce cuprindea argumentatiunea sa, lassandu de o parte ceea ce se pote ceti pintre sire, cu privire la cunoscutele sentieminte alle dsalle facia de nationalitati, cari turbura visurile Dlui Tisza. — Affirmandu ca spriginuru guvernulu este a se cercá la class'a „bene possessionatorum“ pre care i identifica cu elementulu magiaru, ca per excellentiam conservatoru; dede a se intiellege, ca celle lalte nationalitati sunt si proletari si perturbatori ai ordinii; dar cum se pote totu-si ca dl Tisza totu atunci vre se persuadeze pre domnitoriulu despre periculu imminente, ca agitatorii voru terf totu pre acestu bine possessionatu elementu magiaru conservatoru si singuru amicu allu ordinii, in castrele stangei estreme, adeca dupa dl. Tisza, in braciile demagogiloru. Nu este cu pontia ca domnitoriulu se nu fi reflectatu la acesta contradictiune ce cuprindea insinuatiunea dlui Tisza. Noi am spus'o mai de multe ori ca partia deakiana este unu conglomeratu d'in tote nationalitatile tierrei si ca propriaminte nationalitatile, prin ticalosi'a loru, sustienu guvernulu; am spusu ca elementulu magiaru dá cellu mai mare contingentu oppositiunii, dar nu ne am acceptatu ca dl. Tisza se venia a face admirabilele salle deductiuni. Crede dsa ca bine possessionatulu seu elementu magiaru singuru, fara concursulu nationalitatiloru, este in stare a sustiene guvernulu dsalle? Credit Judaeus Apella.

Dar daca acelle nationalitati pre cari dsa le face proletarie, perturbatorie, etc. voru prinde odata minte si nu voru mai vre se scia de spriginirea guvernulu, cum va sta cu guvernulu dsalle? Unde si-va pleca ore capulu? Lassamu ca se recugete la acest'a, lucrulu este destullu de seriosu si possibilitatea eventualitatii pote se plece si cea mai grossa cerbice calvinesca. — Dar vomu mai vorbi, daca dl. Tisza va veni la putere, credemu ca vomu avé timpulu, era ocaziunea ni o va suppedita dsa — ca ministru, de va ajunge se fia, — ca ci probe au datu destulle si ca deputatu, despre ceea ce agitedia cu mintea sa. „Sokat akar a szarka, de nem birja a farka.“ Vreti nu

vreti, trebuie se ne considerati ca factori si se tratati cu noi ca cu atari, ca-ci de unde nu, adeca de nu de voia buna, impregiarile voru fi mai tari decatu vointia vostra.

Inca una coalitiune.

Coalitiunile sunt asta-di la ordenea diliei. De vre-o diece dile incoce, de candu crisea ministeriale nu-si mai affla leacu de vindecare, tota lumea de pre aici nu vorbesce decatu de unu ministriu de coalitiune. Este mare scremetulu si dorerosu gemetulu dar nu se scie inca ce se va nasce; nu se scie ce nume va se porte fetulu a carui nascere se accepta: fi-va ellu liberalu, conservatoriu, seu va fi chiaru „quodlibet“, este inca una enigma, a carei deslegare va urma numai preste vre-o cate-va dile. Destullu atata ca partia din 1848, precum si fractiunea Mocsáry-Csávolszky, vedendu ca dinsele nu affla locu in cadrulu combinatiuniloru pentru formarea noulu cabinetu de coalitiune, a afflatu de bine a face una coalitiune intre sine, spre care scopu le-a indemnatu si marele patriotu magiaru Kossuth. Dupa ore-cari negociatiuni reciproce, coalitiunea acest'a sa efectuitu pre basea unui programmu acceptatu de ambele parti. Din acestu incidentu Mauritiu Jokai s'a apucatu si sub titlulu „Inca una coalitiune“ a scrisu unu articlu in diarulu seu „Hon“ in care face noiei partite coalitate obectiunea, ca in programmulu stabilitu si acceptatu reciprocu nu s'ar fi primitu si punctulu relativu la „unitatea statulu magiaru.“ Cu privire la acestu articlu clubulu oppositionalu centralu a datu urmatori'a

Dechiariune.

Comitetulu „Clubulu oppositionalu centralu“ cu mare supindere lua actu despre articlu Dnului Maur Jokai intitulatu: „Inca o coalitiune“ si publicatu in editiunea de sera a lui „Hon“ de la 14 Marte. De-ora-ce prin articlu acestu-a Clubulu contr. oppos. se vede a fi suspitionatu, ca si cum in decisiunea sa relativa la recastigarea independentei tierrei — nu s'ar affla si „unitatea statulu unguerescu.“

Comitetulu si-tiene de detorintia a protestá in contra explicarii date de D. Jokai decisiunei amintite.

Nu consentimu nice cu acellu argumentu allu D. Jokai prin care dice, ca cei ce ar dori introducerea suffragiulu universalu, dejá prin acest'a facu imposibile, ca tierra ungueresca — se fia ore-candu-va unu statu unitu.

aceea-si insemnate ca si capell'a betleniana d'in Prag'a prin Ioanne Huss.

Abiá si-occupasse catedra de professoru la St. Marco, si prelegerile lui, destinate numai pentru novitii, atrassera unu auditoriu numerosu, — intre cari se afflau barbati cei mai insemnati si mai invetiatu ai cetatii. — La prim'a Augustu, — intr'o domineca, incepú ellu a tractá in biseric'a St. Marco, inaintea unui publicu numerosu despre Apocalipse. Aici nu era vorb'a de interpretare istorica-gramaticala in intellisu tempulu nostru. Nu, acea carte aveá se-i s rvesca ca basa, pentru argumintele salle, pentru reformarea tempulu seu si a crisoloru ce aveau se-i premerga. Cuprinsulu argumentariloru salle era: „Reform'a biseric'esca este de imperiosa necessitate si din caus'a acesta D-dieu va tramite plage numerosu asupra Italiei intregre. Aceste doue lucruri se voru plini preste pucinu.“

O refacere se intemplanse acú in Itali'a in seclulu XV. adeca, renascerea literaturii classice a anticitatii. Si acesta aparintia a o desconsiderá nu ni este permisu. Savonarola conformu individualitatii salle, nu era in stare se pota apretiu dupa adeveratá sa valoare renascerea literaturii antice. Ellu vedeá in partile ei umbrite numai unu passu inca spre paganismulu modernu.

Precum in intrega Itali'a asiá si in Florenti'a domnia acellu paganismulu modernu. Cátu de straordenariu resuna deci vocea

Noi suntemu convinsi, ca constituia carei tierre atunci e mai secura, ca, assecurandu totoruru egalitate de d e basata pre iubirea, allipirea si sacri totoruru civiloru.

Noi nu voimu a da tertenu fanatulu orbu si distructivu, care grassedia firm'a de nationalitate, si dechiaramu cu fanatismulu acestu-a nu vomu face odata politica communa; ci ni vomu de detorintia sacra, a ne oppune si a tote tendintiele cari tientescu la distru autonomiei si independentei patriei me.

Publicandu acesta dechiariunediariulu seu, d. Jokai i face apoi unu toriulu comentariu, care in unele pte ne attinge si pre noi si pentru a ne si interessedia:

„Nici-decátu nu dubitediu — d. Jokai — ca clubulu oppositiionalu centralu face din convictiunea aceea face, si nice ca am de cugetu se-lusmentu si capacitediu, ci voiu nume spunu, ca convictiunile melle sunt alta natura cu totulu contraria. Eu afflu justa si ecuitabile acea parere, totu omulu barbatu se aiba votu, pentru ce se nu aiba ore atunci si fer votu? si elle au dora minte si an Ba inca si acea parere pote se fia ju ca pretensiunile nationalitatiloru in gari'a trebuescu satisfacute in tote vintiele: ca in prim'a linia avemu insemná libertatea individuale, si nu dupa aceea urmedia cestiunea, ca se existe statu unguerescu in Europa seu se nu exista? (Respunsulu Noue millione magiari, contra se millione magiari si — suffragiu versalu.)

Eu inse nu me ieau dupa teordoctrine, ci cautu aceea, la ce m'a istiatu si indrumatu esperinti'a, si ast mai inainte de tote vedu, ca pre la suffragiulu universalu nice libertate nice iubirea de patria nu potu ajunge valoare: natiunea francesca cu siera diumetate millione voturi a inauguratiran'a in loculu libertatii (acolo a lipsitu dorulu de libertate). Niza Savoia totu prin suffragiu universalu s'au desbinatu de la sinulu patriei me si s'au incorporatu la una tierra str (acolo au lipsitu dar amorea de patria). Pre langa suffragiulu universale in din diece casuri popii, soldatii si in sulu cellu mai bunu communardii ducur mass'a poporulu la urna si totundeni chiaru si la natiunile celle culite, dar apoi acolo, unde in cinci de comunicati nu sunt scole, inse sunt. Si ca se nu mergu departe, a apropiare avemu Transilvania de

invetiature si consilie. Affati, ca sum resolutu a-mi sacrificá corpulu, anim'a si tota sciinti'a, ce mi amu potutu castigá, cu ajutoriulu lui Ddieu, pentru fericirea omeniei.“

De la Geneva fusse era-si transferatu la Florenti'a. Nu potemu sci d'in ce motive. Dupa unii biografi mai vechi, acest'a se fi fostu dorintia lui Lorenzo de Medici in susu-si, carui-a Savonarola i fusse recomendatu cu multa caldura din partea betranulu comite Pico de la Mirandola, care i facusse cunoscenti'a. Pre atunci-a Savonarola se affia in culmea desvoltarii salle de barbatu. Ellu nu se multiamá acum numai cu salvarea sa, ci doria cu anima inferbintata si salvarea cellorulalti. Se pare, ca se simte acum si destullu de puternicu pentru acest'a, fiindu ca l'audimu vorbindu despre influenti'a ce si-o are assecurata ori unde se va presentá. Ideile lui despre lumea si beseric'a epocii salle si cu deosebire despre Itali'a, nu se schimbasse inca. Inse speranti'a si presimtirea unui tempu mai fericitu, unci reinteneriri puternice ajungu a fi credinti'a nestramutabile a barbatulu acestui-a. Libertatea appare fantasiei salle ca si una revelatiune divina, pre care ellu o va proclamá cu vocea sa de profetu.

Daca Savonarola, dupa dorintia mamei salle, s'ar fi asediatu cu locuinti'a in Ferrar'a, seu intr'alta cetate mai pucinu insemnata d'in Itali'a superioare, seu daca ellu peregrinandu, ca pana acum'a, s'ar fi arre-

tatu aci intr'un'a, aci intr'alta cetate ca predicatoru, fara indoie, ca nu ar fi ajunsu nici-odata a fi acellu Savonarola, pre care lu cunosce istoria. Cellu pucinu nu aru fi potutu esseroita aceea influentia si se ajunga la acea putere la care aveá se ajunga si nici finitulu vietiei salle nu ar fi fostu atatu de tragicu. Pentru tote acestea ellu trebuia mai antaiu se-si afle terrenulu, care se respunda geniulu, talinteloru si positiunei salle. Si acestu terrenu l'au afflatu in Florenti'a, in centrulu Italiei, cetate cu poporatiune destullu de culta pentru ca se simtia forti'a cuventulu, aspiratiuniloru de libertate si dorintia dupa reforme politice, morale si religiose. Dara si vietia lui trebuia se cadia intr'unu tempu decidetoru si criticu, intr'o constellatiune particulare, pentru ca se pota jocá rolulu care l'au jocat. Dasa de essemplu Lorenzo de Medici aru fi traitu mai multu, cine scie daca tote n'ar fi avutu altu cursu. Au fostu de lipsa ca Lorenzo se mora in cea mai frumosa etate, Carolu VIII. se treca Alpii, se fuga Pietro si ca poporulu se fia agitatu, pentru ca tocmai in tempulu acellu-a, Savonarola se venia la Florenti'a.

Monastirea Dominicaniloru in Florenti'a, care primi in zidurile salle pre Savonarola, pentru a dou'a ora era St. Marco, acariu splendidu ornamentu aveá se-i fia d'insulu. Prin ellu acea monastire aveá se ajunga la

lui Savonarola, care in paresimele anu 1491 trebuia se tiena predicele salle in ricia catedrala. Toti biografi consintiesc punctulu acellu-a ca: aparintia lui cu profunda sensatiune. Astfelu de limba nu se mai audisse pana atunci in Florenta. Era evidentu ca Savonarola si-castigacum putere mai mare a cuventulu, ca nu era inca acellu oratore puternicu, ca veni mai tardiu.

Dara mai multu ca form'a atragea prinsulu cuventariloru salle ascetice, se severe si morale si tonulu loru cutreeru si profeticu, ce se effia in flagranta tradicere cu spiritulu domnitoru atunci, unei vietie voiose si pline de placeri suali.

Influenti'a acestei aparintie inse a natura indoita. Multi se simtiau apat prin acesta provocare la penitintia si refu si turburati in obicinuit'a si dulcea existintia de pana acum'a. Altoru-a e tele lui profetice li-se pareau ca arrogiana. Visiunile lui li-se pareau a fi a productulu fantasiei inflacarate. Si alti se temeau ca astfelu de vorbitu aveá consecintie politice nici decum p cellu pucinu ar poté se desplaca lui Lorenzo. La inceputu ellu se cugetá se incoce. In era prea tardiu, pentru ca ideea refectiunii besericee, a Italiei si a plagel are se-i premerga, castigassera astfelu putere asupra lui, incatu i era acum se

plu, pre carea Schmerling, prin unu
su tare scadiutu, potu se o rumpa de
Ungari'a si se o incorpore la Austri'a,
sundu totu-odata din ea unu factoru
semnatu contra libertatii nostre a to-
rora.

Teori'a suffragiului universalu pote
fi forte frumosa pentru omenime,
si applicata in prasse pentru Ungari'a
fi unu mare periclu. Si fiindu ca eu in
Ungari'a nu cunoscu altu momentu
re se dee directiune in politica, decatu
sea de „statu magiaru,” pentru aceea
oppunu si combatu totu ce impedece
esta idea.

Cu tradare de patria n'am inculpatu
nimene: — tradarea se face pentru
sta. Onorabili mei amici din clubulu
positionalu centralu nu voru tradá
de patri'a nici-odata si pentru nice una
sta, acest'a o constatediu si eu; inse
multe ori unu lucru mare si
tempu se pote perde chiaru pre ne-
ce'a. *Mauru Iokai.*

Inalta, sublima politica acest'a.
cine o professedia? Democratulu
marele romantieru ungurescu,
re — mai vertosu de la reintorcerea
din Berlinu, unde a avutu rar'a ferie
de d'a conversá cu Bismarcku — a in-
putu a si da aeru de mare politicosu
diplomaticosu. S'a molipsitu bi celu
democratu de ideile marelui aristot-
atu; ne tememu inse, ca ellu va fi
si pucinu norocosu in acesti cal-
li de politica egoista si va pati-o
urma ca brosc'a, carea intr'unu mo-
mentu de inganfere si aiurare se credeá
atu unu bou de mare.

Stomcut'a-mare 13. mart. 1874.

Onorab. Redactiune! Amu cetitu in
Fed. Nr. 3. a. c. una refflessiune la ratio-
niulu ce insu-mi l'am publicatu in foi'a
ag. „Igazmondó” cu respectu la cametarii
demeriti, ce in districtulu Chiorului per-
cuta poporulu si representanti'a sa fora
de umanitate; — si vediu ca in locu
me partinesca atari inai, inca se redica
supra-mi, cu nescari imputari essagerate si
arsiaive. De si acolo mi-se imputa ca scriu
mani seu degete nespelate, totu-si sem-
andu in mine mai multa putere barbatesca
nu copilaresca, pre cum i placea a coentua
ni refflessionante, respundu prin aceste síre
oderate, cumca: Eu intru adevuru am voitu
mi castigá meritu de patria si statu, adeca
ora-ce s'au arretatu catu de grosnicu a
tu omorulu invasiunatu asup'ra israelitulu
in Riu-Curtuinsiu d'in parte locuitoriloru
entionatei commune, caroru-a li-se imputa
crueltate si crudelitate, era devastatulu,

bile a se lapeda chiaru si de acellu tonu
ofeticu in care se indatinasse a vorbi.

Preocupatu cu causele generale, nu
reda totu-si d'in vedere pre cele ce
mai aproape, adeca monastirea lui St.
Marco, care-a d'insulu fusese a lessu Priore,
ca la an. 1491. Aju nsu in fruntea lui, se
quid a-si realisá intr'insulu idealulu seu
comunitate separata si religiosa, si a reac-
ce era-si in cerculu acellu-a, allu carui
ntu era ellu insu-si acum'a, spiritulu si
area primitiva a fundatiunei lui, firesce ca
a fara de a luá in consideratiune cerintiele
impului actualu. — St. Marco avea se ajunga
culariulu d'in care apoi in periferie totu
ai large avea se se latisca ideile unei
forme morale si sociale. St. Marco avea
fia pentru Florenti'a, ceea ce in imagi-
niunea sa era Florenti'a pentru Itali'a.
ub conducerea noului Priore acea mona-
stire ajunse intr'adeveru a fi unu modelu
pietate ascetica si a se impopora in nu-
eru considerabile. Fiii familieloru celloru
ai insemnate si mai nobili alle Florentiei,
: Rucelai, Salviati, Albizzi, Strozi, Me-
cei, Rinucci si altii se inbuldieu acolo,
ntu ca d'in manile lui Savonarola se pri-
seca santitulu vestmentu allu lui St. Do-
nicu. Ma: lipsiá inca numai un'a. St.
Marco se afá in legatura cu congregatiunea
minicana lombardica si era suppusa vi-
riului generale de acolo. Pre catu tempu
esta legatura era in fiantia, lu Savona-

séu pacientelui amelioratiune, ca cum nu ar
fi datu insu-si impulsulu la acea resculare prin
nesuferibil'a appesare asup'ra neespertului
poporu; — adeca liberalistii patriei nostre a
lassatu ca lipitorile d'in tierra se medica-
mentedie prea ingraba pre morbosii patriei
si adeca pre poporulu neespertu in insie-
latiuni.

Dl. refflessionante dice ca pre cine am
voitu a ferici séu neferici prin acea publica-
tiune scornita?

Dle! Pre nimene nu am voitu a ne-
ferici, decatu am voitu a arreta pre la-
comulu si nesatiosulu *Stemonu Stern* nu
numai ca suge sangele, ci chiaru ca si
consume carnea corpului cutare, adeca: mar-
siavului camataru nu i-au fostu destullu
capitalulu intreitu pre doi anni, ci l'au in-
dicitu, ca-ci dupa 23. fl. v. a. in decursu
de doi anni, au belitu de pre refflessionan-
tele *Petru Luputiu* preste 350 fl. v. a.

Asia dara se pote vedé ca nu amu
voitu se fericescu pre nimene nici se nefe-
ricescu, decatu a da una icona despre lu-
lucururile ce attingu sfer'a de guvernare de
acum in privinti'a delassarei poporului in
man'a devastatoriloru ce privescu cãllile pre
unde troce finanti'a.

Onor. publicu binevoiesca a-si face
conclusiunile, salle despre mine, ca atare,
séu despre refflessionante ca justificatoriulu
judanului infam, carele l'au suptu pana
la meduva.

Oliveru Illesiu.

„Economia.”

Sub acestu titlu se infintiasse, sunt
acum patru anni, la Bucuresci una societate
avendu scopulu d'a veni in ajutoriulu clas-
seloru laboriose. Compusa la inceputulu an-
nului 1870. d'intr'unu numeru forte margi-
nitu de societari(membri) „Economia” numerá
la finitulu acellui annu 100 de asociati era
la inchiairea annului 1873, nrulu societa-
riloru fuse de 577. In lun'a Jan. 1874.
nrulu trecu de 600. — Missele (Einlagen
betetelek) depuse se urcara la 155,445 lei la
espirarea lui 1873, era procentele ajunsera
la 25,716. Cifra operatiuniloru de impru-
mutare effectuate nu este mai pucinu demna
de attentione. In 1870 se effectuasé impru-
mutui de 32,565, in 1871 preste 150,000
in 1872 se urca la 728,000. era in 1873.
la 1,228,285. l. n.

Aceste sunt fapte preaevidinte pentru
a necesita veruna demunstratiune. — Eco-
nomia nu este societate financiaria ci
institutiune de creditu populare
Societarii sei nu sunt cepitalisti mari, ci, in
mare parte, omeni cari abia potu economisa
summe forte modeste in decursulu unei lune

rola i-se pareá obiectulu reformei salle ne-
siguru, de ora-ce vicariulu Lombardinu avea
numai se transpuna pre Priorulu séu pre
unu altu membru de ore-si care autoritate
de la St. Marco, pentru a infrange acellu
spiritu ostraordenariu ce domnia in tr'insulu,
séu poteá se-lu amestece, séu se-lu altereze
prin elemente straine, pre cari le aru fi trans-
pusu acolo d'in alte monastiri. Ellu sciú se
entusiasmeze, pentru causa acestei desfaceri,
pre conventulu intregu. Ideea acest'a ma-
guliá chiaru si pre cetatieni Florentini si
guvernulu — signori'a — sustienea si aperá
cu multa caldura propunerile lui Savonarola
la Pap'a — si Savonarola si-ajunse scopulu.

Pana acum ellu nu luasse parte activa
in cestiunile politice alle Florentiei. Deo-
camdata era multiamitu de a fi prediasu unu
viitoriu mai stralucitu pentru Itali'a si pen-
tru beserica si de a fi reformatu monasti-
rea lui. Inse cu tote acestea ellu de pre
atunci-a precisasse cu claritate ideile salle
politice: ellu era amicu allu libertatii po-
porului.

In Florenti'a domnia pre atunci renu-
mitulu Lorenzo de Medici. Este cunoscutu,
ca familia Mediceiloru, esplotandu luptele
de partida alle republicei Florentine ajun-
sesse la demnitata de principe. Giovanni
de Medici fusese fundatorele ei care ca
bancariu precum multi alti Florentini, pre
la inceputulu seclului sciú se redice vedi'a
si infuinti'a familiei salle, prin averea sa,

In assemene conditiuni, rezultatele castigate
sunt forte multiumitorie.

Essemplulu acestei societati merita a fi
imitatu in tote orasiele si, de va fi cu po-
tintia, in tote satele. Numai prin assemene
societati si cellu mai saracu pote capitalisa
si cellu mai saracu pote capeta creditu in
conditiunile celle mai eftine. — „Revista
scientifica” d'in Bucuresci, dupa care
publicamu acesta notitia, recumenda infintia-
rea de assemene institute mai alessu pen-
tru ca d'in tote combinatiunile financiaria
cu base mai intinse poporulu saracu este
uitatu. — La noi in Ostrunguri'a poporulu
romanu numai prin assemene institute s'ar
pote smulge d'in ghiarele rapaci alle usura-
riloru fara desuffietu si pana asta-di nu avem
inca unu assemene institutu.

Directiunea generale a telegrafelor si
postelor. In puterea legii din 14 Februa-
riu 1874, si a intellegeriloru luate cu ad-
ministratiunile postale din Berlinu Vienn'a si
Pest'a se face cunoscutu ca, cu incepere de
la 3. Martiu viitoru, (a. c.) se voru introduce
in serviciulu postale internationale cartile
de posta cu pretiuri redusse sub urmatoriele
conditiuni:

I. De o cam data preschimbarea de
carti postale cu pretiuri redusse nu este ad-
missa de catu intre Romani'a d'o parte si
Germani'a, Luxemburg, Austro-Ungari'a si
officiele austriace din Turci'a si Egiptu de
alt'a, si reciproc.

II. Pretiulu unei carti postale cu di-
stantia pentru un'a din aceste tiere este de
diece bani (4 cr. v. a.) pentru una carte sim-
pla, si douedieci bani (8. cr. v. a.) pentru
una carte indoita cu respunsu platitu.

Francarea este obligatoria si se efec-
tuesce prin lipirea unei marce postale de
cinci bani (2. cr. v. a. langa timbru incru-
statu allu cartii,

III. se potu primi carti postale si cu
destinatiunea pentru Franci'a, Belgi'a, Dane-
marc'a, Mare-Britani'a, Tierrele-de-Josu, Sue-
di'a si Norvegi'a, Portugali'a si Ispani'a,
inse taxandu-se si francandu-se ca scrisorile
simple. Francarea este obligatoria.

IV. Tote celle-alte dispositiuni privi-
torie la cartile de posta, circulandu in inte-
riorulu tierei, sunt aplicabile si pentru car-
tile postale, cari ar circula in strainetate.

VARIETATI.

† (Necrologu) In 3. Martiu a. c.
s. n petrecuramu la repausulueternu pre dem-
nulu preutu romanu gr. or. d'in comuna Su-
placu pre Ternav'a-mica Vasilie Van-
doru, in annulu vietiei 41 era allu preutiei
14. — Lu deplangu cu duiosla 3 prunci

prin latitulu seu commerciu de bani, prin
creditulu seu nemarginitu, catu si prin li-
beralitatea sa si prin favorea poporului.
Creatiunea lui o continua Casimo, (care mori
la an. 1464.) dar nu prin aceea ca dora
ellu aru fi datu regimului una forma de
statu monarchicu, ci prin reforme reactio-
narie, pastrandu numai la aparintia form'a
cea vechia. La acast'a l'au ajutat liberali-
tatea sa, care apoi pre multi legá de in-
teresele casei salle, pentru ca ellu pre atun-
cia era singurulu banchiaru in Itali'a. Dara
ellu n'au despretiuitu nici intricele si nici
puterea arbitraria. Intr'aceea nu desconsiderá
nici mediulocele spirituale, pentru a trage
cercuri in giurulu seu si a se pune in cen-
trulu loru. Prin favorisarea artelor si a
studielor de nou redeseptate, ellu crea
arena pre care avea se se desvolte forti'a
intellectuala a Florentiniloru si se afle re-
compensa pentru pierderea libertatii de ce-
tatieni ai statului. In modulu acestu-a fu
arruncata o retiea preste Florenti'a intréga
si astfelu cercurile celle mai diferite au
fostu trasse in interessulu Mediceicu: pau-
perismulu, comercianti, artisti, barbati de
litera, fara osebire de partida. Spifitulu Flo-
rentiniloru se pareá obositu de luptele poli-
tice, in cari si-aflassera perirea atatea essis-
tintie frumose. Activitatea politica incordata
de mai nainte fu inlocuita prin o vietia plina
de placeri, prin recreatiuni sensualistice, cu-
piditate de bani, amorulu artelor si a sci-

minoreni remasi orfani, dupa ce mai nainte
perdusse pre mam'a loru; plangu-lu fratele
sororile, nepotii, consangeni, amici si po-
poreni sei caroru-a li fuse parinte in re-
stempu de 9 ani si 2 lune; — Repausatulu
iubiá natiunea si beserie'a d'in profundulu
animei au traitu in deplina armonia cu po-
poreni, si cu totu sufletulu umanu si cres-
tinu. Deci se-i dicomu: Fia-i tierrin'a usiora
si memori'a neuitata. — V.-Odrisieu, 11/3.
1874. Nic. M... pr.

(Demissiuone semnificativa) In
urm'a votulu datu de majoritatea senatulu
Romaniei in favorea proiectulu de lege mo-
dificatoria codicelui pennale (relativu la re-
stringerea libertatii de pressa) D. senatoru
Constantinu Miclescu, fostu mem-
bru d'in majoritate si-a datu demissi-
unea motivandu-o intr'una scrisore, adre-
sata presiedintelui senatului, in termini cu-
venintiosi dar bine semtiti. — Cei ce nu
potu guverná cu libertatea incapabili sunt,
si nu voru pote guverná bine neci cu re-
strictiunea libertatii.

(Multiumita publica.) Nu sciú,
daca prin aceste síre ce vreu se le aducu
la cunoscuti'a onorab. publicu romanu, nu
voiu vetemá cum-va modesti'a si nobil'a
anima a reverendissimulu Domnu Constau-
tinu Pappalvi canonicu metropolitanu in
Blasiu care de la an. 1868 incoce in mai
multe renduri m'a ajutat cu considerabile
summe de bani in neasurile si lipsele melle
— inse eu mi-tienu de sacra si placuta de-
torintia a-i esprime cea mai profunda mul-
tiumita pentru ajutorulu generosu. Prime-
sca reverinti'a sa multiumita mea, a unui
romanu care a imbraciatu una cariera, pre
care pana acum tare pucini frati de ai sei
a fostu fericitu a intimpiná. — Budapest'a
in 16 Martie 1874. — Stefanu Cailicu,
culegutoriu de litera.

(Locuintie desierte) In Vienn'a
stau de presentu neinchiariate 15,000 chiese
si cabinete mobilate si rara casa unde nu
s'ar gasi locuintie de inchiriatu Aceste sunt
celle cu lun'a, dar mai sunt preste 1,000
de locuintie mai mari anuale, cari se potu
luá momentanu seu la terminulu d'in 1
Mai fara inse ca se fia pana acum in-
chiate. — Urmarele troscului acesteia, cari
se ivira si la Pest'a aducandu dorit'a redu-
cere a chirlei, ce devenisse insupportabile.

(Cart'a noua a calliloru ferrate
d'in Austro-Ungari'a) apparu de cur-
rendu la Ed. Hóltzel, in Vienn'a, cuprin-
diendu desemnate tote liniile celle gat'a,
celle in constructiune si celle proiectate, pre-
cum si callile ferr. cu caii; Ga care linia
este distinsa prin colore bine espressa. Nu-
mirile linielor inca sunt colorat; cu colore
callii ferr. respective, ceea ce inlesnesce
grabnic'a orientare. — Junctiunile osebite-

intieloru si zelulu de a escele in elle. Pre
tempulu acellu obscuru allu lui Pietro, il-
lustrulu Lorenzo de Medici continua regimulu
in stilulu mosiului seu. Ellu insu-si
iubiá sciintiele si protegeá cultivarea loru
din tote poterile. Pre langa acestea se mai
adaugeá o vietia voiosa sensualistica, rafi-
nata si avut; in petreceri, jocuri, imitatiuni
alle anticitatii, luesu si alte!

Daca Lorenzo nutriá speranti'a, ca as-
semenea ca multi alti, va contribui la glo-
rificarea numelui si regimului Mediceicu,
si acellu-a, care nu fara infuinti'a sa fu-
sesse chiamatu in cetatea de langa Arno,
adeca Savonarola, apoi preste pucinu avea
se se convinga despre contrariulu.

Impreuna cu Savonarola intrasse in Flo-
renti'a unu spiritulu ce se afá in oppositiune
diametrala cu allu Mediceiloru. Severulu
calugaru si democratu declarat u nu vedea
in infuinti'a Mediceiloru nimicu mai pucinu,
decatu coruptiunea spiritului si a fiantiei
republicane antice si a moralei politice de
statu. Acest'a o proba ellu prin atitudinea,
ce luasse indata de la inceputu facia cu
cas'a Mediceica. Daca Lorenzo, luandu in
consideratiune apunarea stellei casei salle,
se incerca a trage in partea sa pre pericu-
losulu predicatore, séu a-lu abate pre una
alta calle, séu si a-lu paralisá prin altii
apoi acest'a nu i-se pote luá in nume de
reu si nu i-se pote face imputarea, ca ellu
au intrebuintiatu forti'a brutá. (Va urma.)

loru linie la Vienn'a, Prag'a si Pest'a sunt semnate cu precisiune, mai de parte reticua a calliloru ferr. d'in Bosni'a si una carta a calliloru ferrate d'in Europ'a centrale. Tote in legatura tiapena; tipariulu se distinge prin precisiune si claritate. Pretiulu?

Limb'a ung. la callile ferrate) Direct. callii terr. de Alföld (lini'a Oradea-Mare Fiume) inculca tuturor officialiloru sei intrebuintare limbei magiare, declarandu ca cei ce nu sciu ungueresce voru fi demissi cu 1 Januar. 1875, si pana atunci la inaintarile eventuale nu voru fi luati in consideratiune, era celloru ce se servescu si pana acum de limb'a magiara li-se va computa dreptu meritu. — Avisu directiuniloru d'in Romani'a.

(Bibliografia.) „Femeile“ de Iuliu Pederzani, traducere de Juniu Berladu, 1873.

Sub acestu titlu apparu una cartecica de 73 pag. in 8. retiparita d'in diariulu „Semenatoriulu“ unde se publicasse antaiu D. J. Pederzani auctorulu, se bucura de buna reputatiune ca scriitoriu eminente si este cunoscutu si dupa numerosii sei articli de foiletonu publicati in incetatu diariu „Wanderer.“ — Era traducatorulu (pseudonimulu Juniu) corespundinte allu „Semenatoriulu“ este unu june Transilv. bine pregatitu si laboriosu.

Pretiulu carticellei 50 bani (20. cr. v. a.) — Publicamu interessanta pre cuventare a opusiorului, ca cetitorii nostri se-si faca unu idee despre opulu insu-si.

Omenii voru fi totu-deanu' a aceea, ce va place femeiloru: de voiti daa, ca ei se fia bunii si virtuosii, invetiati pre femeie, ce este marirea si virtutea.“

J. I. Rousseau, in „Emiliu“

Un'a din celle mai importanti cestiuni alle civilizatiunii moderne este si positiunea sociale a femeiloru, seu, cum se mai numese: emanciparea femeiloru. Cu deosebire in timpulu mai nou vedemu, ca acesta cestiune nu preocupu numai pre invetiati, ci ea ajunse a fi desbatuta chiaru in parlamentele din Angli'a si Americ'a.

Nu ne indoimnu, ca cei mai multi din noi, seu cellu pucinu cei cari sunt casatoriti, voru fi de opiniune, ca acesta cestiune si-a aflatu fericit'a deslegare de candu cu Adamu si Ev'a.

Ce felu de emancipare mai pretindu femeile? voru intraba unii, nu se multiamescu elle cu positiunea si respectulu de care se bucura ca socie si ca mame de familia? Nu cum-va elle voiescu a scimba rochi'a cu pantalonii, bonet'a cu cilindru si a rivalisa cu barbati, ce sunt legitimii „domni ai creatiunii“?

Pentru ce nu? voru raspunde acestoru-a radicalile si essaltatele eroine si anteluptatorie alle emanciparei femeiloru. Inaintea creatiunii femea este egale cu barbatulu, prin urmare ea inca trebe se se bucuere de tote acelle drepturi pre cari le essercita de secli. barbatulu si de la cari femea a fostu eschisa pana acum'a intr'unu modu barbaru si nejustu prin despotismulu sessului barbatescu!

Ei bine, domnele si domnisiorele nostre, repli ca la acest'a contrarii emanciparei femeiloru aveti dreptate inse, dca d-vostra voitia rivalisa si a essercita acelle-si drepturi ca-si barbati, apoi casatori'a devine anomalia vietii familia riaz nepossibilitate. Dca D-V. voiti se intrati in functiuni de Statu, se ve faceti advocate medice, si deputate, apoi cine va ingriji de crescerea si educatiunea generatiuniloru viitorie? Nu cum-va, apoi de aci inante barbati aru fi constrinsi seu de a nu se mai insora seu dca o voru face, apoi se-si caute viitoriele loru socie in culinele si in camer'a servitorieloru familieloru salle.

Acest'a este treb'a d-v. a barbatorulu, li respundu cu unu tonu de superioritate si cu unu gestu de scena, acelle eroine neplacabili, noi vremu se ne emancipamu cu ori ce pretiu, pentru ca se potomu resbuna suferintiele sclaviei nostre.

Audindu acestu limbagiu declamatoriu ti-vine a crede ca lumea s'a intorsu pe dosu, si dca lucrulu nu aru fi de tragica serio-sitate te ai pune pre risu seu ai dice cu Dante:

„Non ragiona- di lor, ma guarda e passa!“ (Nu te occupu de elle, ci canta-ti de lucru si treci inainte.)

Daca nu, spre laud'a si onorea femeiloru fia dissu, nu tote cugeta astfelu ca acelle sorori essaltate alle loru, nu tote pretindu astfelu de emancipare, ce implica in sine dissolverea si nimicirea familiei, a societatii si prin urmare si a Statelor politice. Asupra unui punctu inse sunt de accordu tote femeile, fia elle de ori si ce nationalitate, si acest'a este: dorintia si aspiratiunea de a occupu unu gradu mai onorificu si mai respectatu, ca pana acum'a, in societate.

Este necontestabile ca in vechime, era in Oriente si pana in diu'a de asta-di positiunea femeiloru au fostu plina de suferintie si de oprobriu. Elle au fostu sclave in sensu indoitu. — Au fostu sclave alle acellui-si tirannu subtu a carui jugu au gemutu impreuna cu barbatulu, dca elle au fostu si sclavele barbatorulu sclavi. Femea deci nu a potutu se cugete la emanciparea sa morale si sociale, barbatulu nu si-a versatu sangole in cursu de secle in nenumeratele lupte de libertate, ce le au portatu in contra asupritoriloru si a tiraniloru, ce credeau a essercita dreptulu loru divinu tienendu poporale in sclavia si in umilire.

Libertatea fisica a poporatorulu se datza abia de la revolutiunea franceza din annulu 1789, candu se proclamara pentru prim'a ora in Europ'a „drepturile omenesce.“ Si acea opera sublima nu este inca terminata, fiindu ca vedemu, ca si asta-di barbatulu ca reprezentante allu poporatorulu in care se cuprinde si femea, se lupta inca in parlamente si pre barricade pentru libertatea sociale si morale a poporatorulu. Acelle femei deci, condusse de egoismu si vanitate, cari in locu se dee mana de ajutoriu barbatului in lupt'a pentru assistintia, i declara resbelle in familia si in societate, commitu linu dissu errore politica si de buna cuviintia facia cu sessulu barbatescu.

Se-si dumeresca deci pucinu acelle femei escentrice impacientia loru, se-si aline deliriulu de emancipare pana ce barbati voru fi ressiu a castigat victoria definitiva in lupt'a de libertate in contra tiraniloru ce umilescu si impila poporele si nu ne indoimnu ca neprovocati, din amore, delicatetia, galanteria si ecuitate facia cu sessulu femeescu voru accorda tote libertatile convenabili si femeiloru. Proba pentru acest'a intre multi alti barbati, ce si-au sarificatu fortiele loru intelectuali pentru ameliorarea starei sociali a femeiloru, sunt celebrii scriitori I. Michelet si I. St. Mill, cari au scrisu istoria suferintieloru, ce au incercatu femeile in secele de sclavia si cari au votatu pentru emanciparea loru dca nu asi pecum o intiellegu acelle femei pierdute, ci emanciparea spirituala si morale.

In acellu-asi sensu si condussu de acelle-si principie rationabili si logice a scriissu si Dlu Iuliu Pederzani interessantele seu opu despre femeie, a carei traducere o presentamu publiculu romanu in forma de carte. Nu vomu adauge nici unu cuventu de recumendatiune, fiindu convinsi ca opulu se va recumenda prin sine insu-si ori si cui, care iubese lectur'a seriosa, instructiva si neobositoria, fiindu scriissu intr'unu stilu destullu de frumosu si correctu.

In editur'a librarlei G. Ioanidu si A. Spirescu au essitu de su tipariu urmatoriele opuri, intitulate: „agenda medico-juridica,“ cuprindindu: I.) formularie si memoriale terapeutice alle mediculu practicu, dupa dd. Trousseau, Pajot, Cazenave si Diday; II.) „antiaiele ajutorie“ ce trebuescu date in casurile de intoxicare (inveninare) si de asfixia (suffocare) dupa O. Reveil; III.) „codulu medicalu si profesionalu,“ IV.) artea de a-si face cine-va singuru affacerile in multe circumstantie, prin ajutoriulu formularieloru de totu felulu de contracte, observatiuni asupra acestoru contracte, cu note de timbru si inregistrare, „Principie elementari de dreptulu privatu romanu,“ de Constantinu Nacu, (doctoru in dreptu). Pretiulu unui corpu de 2 volume, de 32 cole, e numai de 10 lei (franci).

A essitu de sub tipariu fascioare I pana la V. din „cursulu de dreptu civile,“

continendu comentariile cartii I si II din codicele civile: fia-care fascioara 4 lei noui.

A se adressa la editorele Filimonu Ili'a, la facultatea de dreptu din Bucuresci, seu la librariile Socecu et comp, Ioanidu si Danielopolu.

Cartea III din codulu civile este sub tipariu; va appare in currendu fascioara VI.

Revista commerciale de septemana.

Budapest'a, 16. Marte. Mai inainte d'a trece la detairile commerciali vomu face una scurta reprivere a supra starii temperaturi in decursulu septemanei trecute. Clim'a excessiva in care traimu ne-a arruncatu in tempu de cate-va zile in celle mai esprese contrasturi. Primever'a si iern'a porta intre sine upa crancenca si vehementa lupta; un'a ar vre se reinvia, era cealalta nu vre se se retraga si se-i faca locu. Pre la inceputulu septemanei tempulu era placutu si multu promittitoriu pentru neamenat'a incepere a sementureloru de primavera; termometrulu se urcasse de la + 4 la + 10°, era barometrulu scadiu la 28" 2", asi incatu poteamu ave celle mai bune prospecte, cum-ca primever'a are de cugetu a-si inaugura periodulu seu prin una ploia calda. Si ce e dreptu, ceriulu se innora si ploia incepu a se reversa pre pamentu, inse d'impreuna cu d'ins'a recela inca luu dimensiuni totu mai mari pana ce catra finitulu septemanei intr'o buna demanetia ne pomerniramu cu iern'a la usia; ea adeca si-mai incorda odata poterile si, invingundu primaver'a abie tredita din somnulu seu adancu, imbraca pamentulu — pote pentru ultim'a data — in albulu ei vestmentu. Sambeta si mai vertosu Dominica a ninsu necontentiu, era asta-di radiele sorelui de pre ceriulu serinu se reflecta in albeti'a neusi, carea se topece vedindu cu ochii. Sunt dillele babeloru aceste, nu este dara mirare de acesta repentina schimbare a tempului. — Gerulu din noptile trecute a avutu, credemu, acea lature buna, ca a pustiitu una multime de sioreci si alte insecte stricatiuse, era neu'a caduata, carea acum se topece cu mare iutiela, adapa pamentulu ce prin frigulu uscatu de mai nainte fu storsu de totu succulu de productiune. — Starea apei pre Dunare a scadiutu asi de tare, incatu nasele cu bucate abie un'a cate un'a si cu mari greutati potu se soscesca la locul de destinatiune.

Tregulu cerealeloru. Gra'u: Cătra finea septemanei pretiurile au scadiutu cu 10—15 cr. Totu commerciulu cu acestu articlu abie saurecitu la 80 de mii centenari vamali. In termini de primavera nu s'a vendutu mai nimicu; pretiurile nominale 8 fl. pana la 8.5. — Secar'a inca fu forte slabu cercata preste intrega septemana. Provisiune a fostu de ajunsu si de si pretiurile scadiussera cu 10 cr. mai pucinu ca in septemana precedentu, totu-si abie s'au vendutu vre-o 8000 mertie. — Orzulu inca n'a fostu prea cautatu, abie s'au vendutu vre o 10 mii de mertie, cu tote ca pretiulu scadiu cu 10 cr. In termini de primavera s'au vendutu cantitati mai mari de ordu de Romani'a si Turci'a cu fl. 3.50—3.52. per 72 pundi, — Cucurudiu (porumbu, papusioiu) a fostu pucinu cautatu dar pre langa acest'a a fostu si pucinu provisiune, si chiaru acesta impregiurare a contribuitu de pretiulu n'a scadiutu decatu numai cu 5—7 cr. la centenariu. S'au vendutu inse totu-si vre-o 10 mii centenari vamali. In termini de primavera s'a vendutu cu cati-va cruceri mai efiniu, a-nume marfa de Banatu pre Maiu-Juniu cu fl. (4.85—86) marfa de Romani'a cu fl. 7.74 Provisiunea de ovesu inca nu este considerabile; si pre langa acest'a mai fiindu si ap'a mica, asi incatu nice nu se potu accepta in currendu transporturi mari pre Dunare, venditorii au potutu se-si vanda marfa cu 6—8 cr. mai scumpu ca in septemana trecuta, dar fiindu ca cumperatorii se restringu numai la cantitatielle celle mai neapertu necesarie, abie s'au potutu vinde vre-o 15 mii mertie. In termini de primavera s'au vendutu cantitati considerabile cu fl. 2.80—2.85 per 50 pundi viennesi.

Farina. Fiindu ca farina fina si de

mediulocu fina nu este de locu cercata tuatiunea commerciului cu acesta marfa cam desperata. Inca se pote intempmorile se incete cu totulu d'a mai pre farina de acesta calitate. Farina de mai negra a fostu bine cautata, assem si articli de nutretiu.

Pretiurile farinei, per centenariu nesu, cu sacu cu totu: Nr. O. fl. 17 nr. 1. fl. 16.80; nr. 2. fl. 16.30; nr. 15.30; nr. 4. fl. 14.30; nr. 5. fl. 13.30 6. fl. 11.50; nr. 7. fl. 10.80; nr. 8. fl. nr. 8 1/2 fl. 9.70.

Fructele cu postaiu. Meiu lai) s'au vendutu 1000 de mertie fl. 50. — Lintea cu pretiu nominalu de fl. pana la 7.50. — Mazerea cu fl. 6.50 Sementia de canepa lipsece; doritorii cumperu aru da bucurosu fl. 4.30 per pundi. — Maculu albastru fl. 1 mertia. — Cartofii s'au vendutu cu cat'a: fl. 2.85 pana la 3 fl. centenari viennesu.

Lana spalata in fabrica s'au dutu vre-o 380 centenari in pretiu de 125—225 fl. Cumperatorii principali au fabricanti si comercianti din Silesia si ravia.

Tergulu porciloru. Fiindu de tempulu din urma au sositu transporturi insemnate, pretiurile din septemana tre s'au sustienutu. In Oradea-mare, la 11 Martergulu porciloru a reesitu catu se pot slabu. Cumperatorii au fostu, ce e dreptu in abundantia, inse cei mai multi n'au a ce cumperu, de-ora-ce abie au fostu de porci in totu terglu. Porci de unu de 140—180 pundi, greutate via, s'au dutu parchia cu 44—68 fl. — Pretiurate: Porci de Ungaria de la 260—pundi 35—36 1/2 cr., de Serbi'a 220—pundi 33—35 1/2 cr.; peri de porc 32 cr., pentru esportu 36—37 cr. — Pretiucucurudiu: marfa de Banatu fl. 3.75 de vama. — Numerulu porciloru in nile de aci: in 6 Marte au remasu 30 bucati; la acesti-a s'au mai adusu din gari'a infer. 1530, din Serbi'a 1360, Romani'a 540, din giuru 30. — Iolalu mai adusu 3570 bucati. — Unsore porcu a fostu septemana acesta mai cautata, cu osebire unsorea ameri Marfa de orasiu calitatea prima fl. 42 fara butoiu, si 44—45 fl. cu butoiu cu Unsorea de Americ'a pana la 35 fl. si 25

Clisa (lardu, slanina) marfa unu la tierra fl. 37 pana la 37.50; marfa ditrecutu fl. 32.50. Marfa de Americ'a, calitate, fl. 34—36; clisa affumata 39 fl. — Seu fl. 27—27.50.

Prune de Bosni'a fl. 23.50, de Se fl. 32.50. — Mierea de prune n'a prea bine cercata: marfa buna s'a pi cu fl. 15.50—16.50, marfa mai de nu s'a potutu vinde nice cu 12 fl.

Spiritu, metoda noua 62 cr., de torcuila (drosde, trevere) 65 1/2—68 per gradu.

Miere 22—22 1/2 fl.; marfa alba potu vinde cu 24 fl. Cera de Rosenau vendutu 300 centenari cu 78—80 fl. — tatea mai buna a fostu tare cautata si ca se pote capeta sub 95—96 fl.

Petra de vinu, marfa buna vendutu vre-o 60 centenari cu 31—33 fl. Oleiu de napi indoitu raffinat vendutu cu 20—21 fl. — Petroleu redicat'a fl. 12.25, in detaiu, cu butu pana la 13 fl.

Sementia de trifoiu a fostu cautata. Lucerna ung. s'au de vendutu 600 cent. Calitatea de mediulocu cu 27 fl.; calitatea fina, bine cernuta pana fl., marfa franceza pana la 45 fl., ita 28 fl. — Trifoiu rosu de Ungaria 27—

Pei nelucrate. Transporturile aici n'au fostu prea considerabile si langa acest'a cu osebire peile de ier fostu mai bine reprezentate. Celle mai sau vendutu. Pei de vaca de Pest'a 28 fl. parchia, era celle de provincia 17 fl. — Pei de callu au fostu in abundan s'au vendutu 10—12,000 bucati cu 12 si 14 fl. parchia.

ALESSANDRU ROMAN

Propriet., edit. si red. respundiet.